

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

# **СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 22 квітня 2026 року*

**Том 1**

Одеса  
2026

УДК 34:004:316.4(477)  
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.  
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

*Матеріали видано в авторській редакції.*

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026  
© Автори статей, 2026

**Белік Лариса Степанівна**

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРНІСТЬ ДОКАЗІВ У  
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....595

**Гресь Юлія Олегівна**

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ  
ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ  
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ .....596

**Загородній Ігор Вікторович**

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У  
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО  
СТАНУ.....599

**Колодіна Анна Сергіївна**

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦИФРОВИХ  
ДОКАЗІВ.....602

**Чернов Олександр Віталійович**

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ СУДОВОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДЛЯ  
ВСТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ НАСТАННЯ СМЕРТІ .....605

**Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович**

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ  
ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ .....608

**Чумак Сергій Прокопійович, Фалінський Павло Миколайович**

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ  
КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....610

**Федорчук Олександр Вікторович**

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ  
ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....614

**Хижняк Євген Сергійович**

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС  
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА  
ФАКТОМ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ .....616

**Стаурська Олександра Миколаївна**

ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ  
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ.....620

**Винокуров Юрій Олегович**

МІСЦЕ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ  
ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....623

**Височанська Софія Олегівна, Чурілова Єлизавета Вадимівна**

РОЛЬ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗНИЖЕННІ РІВНЯ СМЕРТНОСТІ НА  
ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ.....625

**Гриневич Вікторія Юріївна**

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС  
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....628

**Пишиненко Ірина Юріївна**

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ  
ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ .....631

**Волос Владислав Олександрович**

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,  
УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ .....634

**Стаурська Олександра Миколаївна**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
завідувач Підготовчого відділення Центру організації освітньої підготовки і  
аналітичної роботи, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та  
поліграфології, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»*

## **ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ**

Сучасний розвиток криміналістики відбувається в умовах стрімкого ускладнення механізму злочинної діяльності. Якщо раніше основний акцент у трасологічних дослідженнях робився переважно на матеріально-фіксованих відображеннях зовнішньої будови об'єктів, то нині дедалі більше кримінально значущої інформації формується на межі фізичного, цифрового та поведінкового середовища. Така ситуація закономірно зумовлює потребу в теоретичному переосмисленні природи сліду як центральної категорії криміналістики [1, с. 118; 2, с. 64].

У класичному розумінні трасологія досліджує закономірності виникнення, виявлення, фіксації та дослідження слідів-відображень, що утворюються внаслідок взаємодії матеріальних об'єктів [1, с. 119]. Проте в умовах цифровізації суспільства злочинна діяльність дедалі рідше реалізується виключно у фізичному просторі. Навіть традиційні за формою кримінальні правопорушення сьогодні супроводжуються використанням мобільних пристроїв, цифрових платформ, хмарних сервісів, інтелектуальних систем контролю доступу, навігаційних модулів, програмних логів, автоматизованих записів та інших технічних компонентів, які так чи інакше залишають інформаційні відображення дій особи [3, с. 27].

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання про межі сучасної трасології. Очевидно, що її традиційний інструментарій зберігає фундаментальне значення, однак уже не може в повному обсязі охопити всі різновиди слідових проявів, які виникають у постцифровому середовищі. Йдеться про ситуацію, коли слід перестає бути лише речовим або лише електронним: він набуває комбінованого, багатопланового характеру, поєднуючи матеріальні зміни обстановки, електронні журнали активності, цифрові метадані, мережеві ознаки, поведінкові шаблони та алгоритмічні реакції технічних систем [4, с. 43–45].

Саме тому доцільним видається започаткування та наукове виокремлення постцифрової трасології як окремого перспективного напрямку криміналістичної науки. Під постцифровою трасологією пропонується розуміти систему наукових положень про закономірності утворення, існування, виявлення, фіксації, дослідження, оцінки та використання гібридних слідів, які виникають унаслідок взаємодії особи, технічного пристрою, цифрового середовища та матеріальної обстановки події у процесі підготовки, вчинення, приховування або відтворення кримінального правопорушення.

Постцифровий характер такого напрямку полягає не у запереченні цифрової епохи, а у визнанні того, що цифрові технології вже не існують ізольовано від по-

всякденної реальності. Вони стали органічною складовою соціальної, професійної, комунікативної та просторової активності людини. Відповідно, і слід злочину вже не обмежується відбитком взуття, слідом знаряддя чи слідом пальця руки. Поряд із цими традиційними джерелами доказової інформації виникають нові форми відображення: геолокаційні маршрути, журнали входу до облікових записів, часові патерни користування пристроями, логи систем доступу, цифрові зміни в конфігураціях пристроїв, історії з'єднань, сліди редагування файлів, а також поведінкові аномалії, що супроводжують злочинну дію [3, с. 19–27; 5, р. 86–94].

Наукова потреба у виокремленні постцифрової трасології зумовлена кількома обставинами. По-перше, змінюється сама модель слідотворення. Якщо у класичній трасології переважно досліджується контактна взаємодія двох або кількох матеріальних об'єктів, то в постцифровому середовищі слід може бути результатом опосередкованої, програмно-алгоритмічної або дистанційної дії. По-друге, змінюється структура сліду: він стає розподіленим у часі та просторі, фрагментарним, динамічним і часто латентним. По-третє, виникає потреба у встановленні нових правил співвідношення між слідом, носієм сліду та механізмом його інтерпретації [2, с. 66; 4, с. 47].

Предметом постцифрової трасології доцільно визначити закономірності формування та функціонування постцифрових слідів у структурі кримінально значущої діяльності. Її об'єктом виступають самі постцифрові сліди як різновид криміналістично значущих відображень. До них можуть бути віднесені: цифрові журнали дій користувача; сліди зміни параметрів технічних пристроїв; електронні метадані; просторово-часові ланцюги активності; ознаки автоматизованого втручання в систему; сліди синхронізації між пристроями; поведінкові цифрові патерни; комбіновані матеріально-цифрові відображення [3, с. 24; 4, с. 44].

Важливо наголосити, що постцифрова трасологія не повинна підмінити собою комп'ютерно-технічну експертизу, кіберкриміналістику чи теорію електронних доказів. Її самостійність полягає в іншому: в центрі уваги перебуває саме **слідова природа** відповідних проявів. Тобто не будь-який цифровий артефакт як такий, а саме його генеза, механізм виникнення, взаємозв'язок з іншими слідами та доказове значення у встановленні обставин кримінального правопорушення. У цьому аспекті постцифрова трасологія виступає логічним продовженням загальної теорії криміналістичного слідотворення, адаптованої до новітніх умов [1, с. 121; 2, с. 68].

Окремого значення набуває проблема класифікації постцифрових слідів. За походженням їх можна поділити на сліди людської цифрової активності, сліди автоматизованих процесів, сліди алгоритмічної модифікації та змішані сліди. За способом існування вони можуть бути стабільними, динамічними, короткочасними та реконструйованими. За характером виявлення – явними та латентними. За доказовим потенціалом – ідентифікаційними, діагностичними, ситуаційними та такими, що відображають спосіб маскування злочинної поведінки [4, с. 45–49].

Перспективність розвитку постцифрової трасології пов'язана також із практичними потребами органів досудового розслідування та експертних установ.

У сучасних умовах відновлення механізму події дедалі частіше неможливе без комплексного аналізу фізичної обстановки місця події та супровідних цифрових відображень. Наприклад, факт проникнення до приміщення може бути підтверджений не лише механічними пошкодженнями замка, а й змінами у журналах роботи електронної системи доступу, записами з мобільного пристрою, даними системи геопозиціювання або інформацією про втручання в конфігурацію охоронних модулів. У таких випадках окремий слід може здаватися незначним, але в сукупності вони утворюють цілісну слідову картину. Криміналіст без нової методології тут ризикує дивитися на шахову дошку й бачити тільки пішака – а ферзь уже давно сидить у хмарному сервісі.

Водночас розвиток цього напрямку вимагає вироблення чіткого понятійного апарату, визначення меж компетенції спеціаліста і експерта, створення методик виявлення та фіксації постцифрових слідів, а також формування критеріїв їх належності, допустимості, достовірності та достатності у кримінальному провадженні [2, с. 70; 5, р. 90–94]. Без такого теоретичного підґрунтя правозастосовна практика ризикує або ігнорувати важливі слідові прояви, або, навпаки, надавати доказового значення інформації, яка не має належного причинно-наслідкового зв'язку з подією правопорушення.

Отже, започаткування та виокремлення постцифрової трасології є закономірним етапом еволюції криміналістики в умовах технологічної трансформації злочинної діяльності. Її формування обумовлене появою нових типів слідів, зміною механізмів слідоутворення, ускладненням способів приховування кримінально значущої інформації та потребою в адаптації криміналістичної теорії до гібридної реальності сучасного правопорушення. Постцифрова трасологія має всі підстави бути визнаною самостійним перспективним напрямом криміналістичного знання, що поєднує традиції класичної трасології та новітні підходи до дослідження цифрово-матеріальних відображень злочинної діяльності.

#### **Список використаних джерел:**

1. Шепітько В. Ю. Криміналістика: підручник. *Харків: Право*, 2023. 696 с.
2. Біленчук П. Д., Семаков Г. С. Криміналістика та судова експертологія в інформаційну епоху. Київ: Ліра-К, 2022. 312 с.
3. Козлов В. О. Цифрова поведінка в криміналістиці. Київ: Алерта, 2024. 44 с.
4. Дмитрієва І. С. Алгоритмічні сліди в цифровій трасології. *Вісник судової експертизи*. 2024. № 4. С. 43–49.
5. Schulz M. Digital Camouflage: The Rise of Obfuscated Crime. *Cybercrime Review*. 2023. No. 2. Р. 86–94.

**Ключові слова:** постцифрова трасологія, трасологія, цифровий слід, гібридний слід, криміналістика, слідоутворення, електронні докази.

**Key words:** post-digital traceology, traceology, digital trace, hybrid trace, forensic science, trace formation, electronic evidence.